

Desenvolupament de les capacitats bàsiques. Tècniques d'aprenentatge i d'estudi

Bloc informatiu

Tècniques d'anàlisi

El subratllat

Per què serveix subratllar?

La paraula **subratllar** és clara, parla per ella mateixa. Si t'atures a pensar un moment en el seu significat literal, de seguida podràs dir que subratllar un text és posar-hi una ratlla a sota. Segurament, en més d'una ocasió, tu mateix, quan has creat algun document a l'ordinador, has decidit subratllar un títol o un subtítol. I potser t'ha semblat que subratllant-lo es veia millor, destacava més. Ara bé, quina finalitat pot tenir subratllar un text, una part d'un paràgraf, a l'hora d'estudiar-lo? Per què serveix?

Com en el cas del títol o el subtítol subratllats que ara comentàvem, subratllar una paraula dins un text, o subratllar una línia o unes línies d'un text d'estudi és, senzillament, destacar-les. És el que ara mateix acabem de fer nosaltres amb la paraula destacar-les. Destacar allò que ens sembla més important és la finalitat principal de la tècnica del subratllat.

I per què ens interessa destacar allò que pensem que és rellevant en un text d'estudi? Bàsicament per aquestes raons:

- Per recollir les idees principals del text, que són, essencialment, el que el text explica.
- Per donar-hi una atenció preferent a l'hora de rellegir el text, entendre'l i saber-lo explicar.
- Per ajudar-nos a tenir les idees clares: quines idees són importants i quines no ho són tant.
- Per afavorir la memòria i, per tant, la capacitat de retenció de l'estudi.
- Per estalviar temps a l'hora de repassar els textos d'estudi i assimilar-los.

Subratllar una frase d'un text ha de servir per a destacar-ne les idees principals.

Què has de fer per subratllar un text d'estudi?

Per a subratllar un text s'ha de tenir criteri, és a dir, s'ha de saber què val la pena subratllar –destacar– i què no. S'ha de saber quines idees són les principals i quines idees són les secundàries. Això és el que vol dir “tenir criteri”. I per a poder tenir criteri s'ha de conèixer tot el text, s'ha d'haver llegit tot. Per tant, has d'evitar sempre subratllar el text en una primera lectura. Podem dir que hi ha

tres passos elementals a l'hora de subratllar un text:

- Llegir tot el text d'estudi amb atenció i amb la lentitud que calgui, a fi d'entendre'l. Si hi ha alguna paraula que no coneixes serà convenient que la busquis al diccionari. Cal que les paraules que no entenguis no t'entrebanquin la comprensió de tot plegat.
- Fer amb llapis algunes marques o senyals previs i discrets sobre el text. Aquests senyals han de servir de crida d'atenció sobre el text quan en facis una segona lectura. No és subratllar el text sinó posar-hi alguna “crida” (un senyal) allà on hi ha alguna cosa que intuïtivament t'ha semblat que podria ser destacable.
- Fer una segona lectura detinguda del text –sense presses– i, ara sí, **subratllar amb llapis** les paraules o les frases que et sembla que recullen les idees principals de cada paràgraf en què s'organitza el text.

T'acabem d'explicar els tres passos bàsics que has de tenir en compte a l'hora de subratllar un text. Ara, el procés que cal seguir en el moment de subratllar un text d'estudi mereix alguna explicació més. Vegem-ho:

- En una primera lectura del text podràs obtenir una idea general del que diu. Veuràs en quants apartats està organitzat el text i si tenen títols o subtítols; si hi ha alguna classificació d'elements; si hi ha imatges que l'acompanyen –il·lustracions, fotografies, infografia, gràfics–, i si hi ha textos o notes al marge o al peu de pàgina. És a dir, amb la primera lectura tindràs una primera “radiografia” del text, en coneixeràs l'estructura i hauràs començat a intuir els trets o les idees principals que se'n desprenen.

- Mentre has fet la primera lectura, les marques o senyals que has anat posant et serveixen com a primera orientació respecte del que subratllaràs en la segona lectura del text. Convé fer aquestes marques al marge per no “embrutar” un text que encara no has subratllat. A continuació et fem una relació d’algunes de les marques; pensa, però, que les marques poden ser signes molt personals i que, per tant, cadascú pot tenir les seves. Aquí en tens algunes a tall d’exemple:

! signe d’exclamació per cridar l’atenció sobre algun element

? signe d’interrogació per indicar dubte sobre alguna paraula o contingut

U!!! per donar importància

DEF definició

→ possible aspecte que vols destacar o unió entre text i una imatge

EX exemple

CLAS classificació

- El subratllat d’un text s’ha de fer sempre en una segona lectura, un cop ja n’has llegit i revisat tot el contingut, en coneixes l’estructura i hi has col·locat unes marques o senyals que et serveixen d’indicadors provisionals. Si comences a subratllar mentre fas la primera llegida estàs interferint la lectura i, possiblement, la comprensió d’allò que llegeixes. No t’interrompis a tu mateix, doncs, amb el subratllat. Llegeix a poc a poc, però tot seguit. No corris el risc d’empastifar el text precipitadament i haver de replantejar-te després quins subratllats són pertinents i quins no ho són en absolut. Recorda que per a subratllar has de tenir criteri i que, per a tenir-lo, és indispensable haver llegit tot el text sencer.

Com pots diferenciar les idees principals de les idees secundàries?

Ja saps que qualsevol text està estructurat en capítols, apartats i paràgrafs. L’estructura del text et dona ja una primera pista de com localitzar-ne les idees principals, perquè cada capítol, cada apartat, cada paràgraf, gira al voltant d’una idea principal; si no fos així no tindria sentit haver creat un capítol –que vol dir un text amb un espai propi ben definit, amb un principi i un final–, o haver creat un apartat o un paràgraf. Cada una d’aquestes parts –capítol, apar-

Per a subratllar un text s’ha de tenir criteri, és a dir, s’ha de saber què val la pena subratllar –destacar– i què no.

tat, paràgraf– tenen principi i final, perquè tenen entitat pròpia. Has de saber, per tant, quina és la idea principal que els dona entitat pròpia.

Les idees principals dels capítols i dels apartats són fàcils de detectar si et fixes en els títols. Els títols expressen de forma sintètica –comprimida, podríem dir– una idea principal. El text que “penja” del títol desplega, de fet, aquesta idea principal. Cal que busquis en el text aquella paraula clau, aquella frase, que desplega directament el que s’anuncia al títol. Aquesta paraula o aquesta frase se’rà un dels elements que hauràs de subratllar.

Encara que no portin títol, també els paràgrafs desenvolupen una idea principal. Aquesta idea principal no ha de tenir necessàriament un lloc fix de situació. De vegades pot ser que sigui al principi del paràgraf, de vegades pots trobar-la al mig i, altres cops, al final. En qualsevol cas, la idea principal és imprescindible, la qual cosa vol dir que, en el cas de suprimir-la, la resta de text perd sentit. Suprimir imaginàriament allò que et sembla que és la idea principal pot ser una fórmula que t’ajudi a confirmar que el que has seleccionat com a idea principal ho és realment.

A continuació et fem una relació de les característiques pròpies de la idea principal:

- És imprescindible. Sense la idea principal, la resta de text perd el sentit.
- Expressa essencialment una afirmació que dona sentit a la resta d’idees del capítol, de l’apartat o del paràgraf.
- Quan hi ha un títol, la idea principal té una clara relació amb aquest títol.
- Algunes vegades, la idea principal ve anunciada per expressions com ara: “El més important...”, “cal destacar...”, “en conclusió...”, “en resum...”.

Per detectar les idees principals d’un text, pots fer servir aquests procediments:

- Fixa’t en el títol.
- Fixa’t, si n’hi ha, en la lletra cursiva o negreta o subratllada del text, perquè segurament destaquen una idea principal.
- Cada apartat i cada paràgraf conté una idea principal, o més d’una. L’estructura del text, la seva organització en apartats i paràgrafs, t’informa sobre els fragments que contenen idees principals.
- Estableix un diàleg amb l’autor del text. Si el text té relació amb un fenomen, pots fer-li preguntes com ara: “en què consisteix?”, “per què es produeix?”, “quines repercussions pot tenir?”. Si el text té relació amb un objecte, pots fer preguntes com ara: “què és?”, “per què serveix?”, “de quin material està fet?”, “qui el fa servir habitualment?”.

Quins tipus de subratllat pots fer?

La tècnica del subratllat té components molt personals. Cadascú té les seves maneres de posar indicacions, de fer marques sobre el text. Tot i el caràcter personal del subratllat, podem establir una tipologia de subratllats. Podem distingir:

• El subratllat lineal

És el més clàssic o el més genèric. Consisteix simplement a traçar línies sota el text que es vol destacar. Pots fer servir dos bolígrafs de diferents colors i marcar, per exemple, les idees principals amb color vermell i les idees secundàries amb color blau. Si fas servir un bolígraf o un retolador d'un sol color, pots destacar les idees principals amb un dobte traç i les idees secundàries amb un traç simple.

• El subratllat amb retolador fluorescent

L'ús de retoladors fluorescents permet destacar de forma molt visual, molt cridanera, allò que es considera més important d'un text. Si es fa servir bé i es té bon criteri a l'hora de destacar, és un instrument molt útil, perquè t'ajuda a tenir una localització visualment molt ràpida d'allò que **val la pena destacar** en un text. Ara bé, abans "d'empastifar" el text amb un retolador fluorescent, cal estar ben segur de les paraules o frases que són destacables; equivocar-se amb l'aplicació del retolador fluorescent vol dir sobrecarregar el text de marques innecessàries i provocar, potser, l'efecte contrari al que es pretén, és a dir, diluir la idea principal entre moltes altres idees de menor importància.

Cadascú té la seva manera de posar indicacions, de fer marques sobre el text.

Els lemes o eslògans de les manifestacions són sovint els "subratllats" (les idees principals) d'allò que els manifestants pretenen comunicar.

• **El subratllat amb signes gràfics.** Aquest subratllat consisteix a fer marques diverses sobre el text. Cadascú pot crear les pròpies marques amb caràcter molt personal, però, de forma genèrica, les marques o signes gràfics més usuals són:

• El cercle ○.

Es fa servir per a destacar paraules clau o les parts importants d'una classificació d'una enumeració, com per exemple:

1r .....

2n .....

3r .....

4t .....

• El requadre □.

Es fa servir per a destacar paraules clau, enunciats, dates i noms propis importants, com per exemple:

L'any 1969, els humans van arribar per primer cop a la Lluna.

• El ratllat. Es fa servir per a indicar que hi ha elements, qüestions o dades incorrectes i que, per tant, no s'han de considerar, com per exemple:

El president afrià dels EUA, Barack Obama, que ha estat el primer president americà nascut fora dels Estats Units, ha impulsat les relacions nord-americanes amb els països...

• Les fletxes →.

Es fan servir bàsicament per a establir o fer notar la relació entre dos elements o paraules. Vegem-ne un exemple:

El president Barack Obama ha impulsat les relacions nord-americanes amb els països àrabs de l'Orient Mitjà.

En el seu viatge oficial per països d'aquesta zona conflictiva, el president Obama...

El president de l'Iran, Mahmoud Ahmadinejad, ha manifestat la seva voluntat de...

- **El subratllat vertical.** Quan es volen destacar línies o paràgrafs de text sencers, s'ha d'evitar el subratllat lineal, és a dir, fer una línia sota els textos; això provoca una sensació de sobrecàrrega i de brutícia en la pàgina. En aquests casos val més fer una línia vertical al marge, que compregui totes les línies sobre les que es vol destacar alguna qüestió. Aquest subratllat vertical se sol acompanyar d'un signe al marge que especifica gràficament el motiu pel qual es marquen aquestes línies.

Entre els signes més usuals, destaquem aquests:

- El signe d'interrogació (?). Per a indicar que cal aclarir qüestions que s'hi expliquen.
- Claudàtors { }. Per a marcar un text que es farà servir posteriorment.
- Asterisc *. Per a remarcar la importància del que expliquen les línies marcades.
- El signe d'exclamació (!). Per a indicar sorpresa davant certes informacions.
- La lletra "I", en majúscula. Per a remarcar que hi falta informació.
- La lletra "C", en majúscula. Per a recordar que cal consultar dades.
- La lletra "P", en majúscula. Per a indicar que hi ha qüestions que cal preguntar al professor/a.

- **El subratllat estructural.** Aquest subratllat consisteix en anotacions al marge esquerre del text. Aquestes anotacions poden ser:

- Anotacions verbals.

Les anotacions al marge són una crida que vincula el text llegit amb un altre element que a tu, com a lector o estudiant, t'interessa

Es tracta de textos escrits breus. Serveixen de recordatori personal, normalment per a vincular la informació del text amb altres informacions situades en altres pàgines o documents, o també per a precisar alguna qüestió que s'explica al text. Al mateix marge esquerre d'aquestes línies que estàs llegint en tens un exemple.

- Anotacions icòniques –símbols.

Es tracta, en aquest cas, d'incorporar símbols –dibuixos, icones– al marge esquerre del text. No cal dir que cada un d'aquests símbols ha de tenir un significat pràctic i clar per a tu. Al marge esquerre d'aquestes línies en tens també alguns exemples.

Com se subratlla un text d'estudi?

A continuació t'ofereixo alguns consells bàsics que et poden ser útils a l'hora de saber què cal subratllar:

- Subratlla paràgraf per paràgraf, és a dir, mira de trobar la paraula clau o la frase rellevant de cada paràgraf. En general, cada paràgraf conté una idea principal que li dóna entitat com a paràgraf; o dit al revés, un paràgraf sense idea principal no té sentit que tingui categoria de paràgraf i que, per tant, estigui diferenciat del text que li va al davant i el que li va al darrere.
- De vegades, també pot ser que en un paràgraf hi hagi més d'una idea principal per a subratllar. Vigila que, pel fet de subratllar només una idea, no te'n deixis perdre alguna altra d'important.
- Subratlla les paraules clau, és a dir, les paraules que tenen un significat essencial respecte al text on estan inserides. Diguem que, donant un cop d'ull a les paraules clau subratllades, s'ha de poder captar el contingut principal d'un text.
- Subratlla, a més de les paraules clau, els connectors sintàctics (però, encara que, i, per tant, en conseqüència, tanmateix, etc.), perquè això t'ajudarà a establir lligams de relació entre les paraules clau subratllades, és a dir, saber si són d'igual jerarquia, si expressen idees contràries, si una és causa de l'altra, etc.
- Evita subratllar paraules que no coneguis. Si de cas, busca'n abans el significat al diccionari.
- Si subratlles frases, mira de subratllar, en general, frases curtes. Només excepcionalment cal subratllar línies (el cas d'algunes definicions, per exemple).
- Si creus que tot un petit paràgraf és molt important en el conjunt del text, en comptes de subratllar-lo, pots marcar-lo amb una clau { al marge esquerre.
- Subratlla el mínim necessari. Sigues selectiu. Si subratlles massa perdràs el sentit d'allò que és realment important.
- Pots establir dues categories de subratllats: la categoria principal i la categoria secundària. Pots subratllar amb un color una categoria i amb un altre, l'altra. Si ets capaç de fer-ho, això t'ajudarà molt a entendre quines són les idees principals i quines les secundàries i, per tant, a comprendre millor el text en la seva totalitat.
- Sempre que et sigui possible, evita estudiar amb un llibre subratllat per una altra persona. Cadascú té la seva manera de subratllar, de posar "senyals" o indicadors; cadascú té el seu criteri, fins i tot; per tant, estudiar amb allò que ha estat marcat per una altra persona pot suposar-te una interferència més que no pas una ajuda.

Exemple

Les economies mixtes

L'Estat, és a dir, l'Administració pública (central, autonòmica i municipal), participa en gran part en la vida econòmica del país. L'àmbit de l'economia que és controlat per l'Estat s'anomena **sector públic**, per diferenciar-lo del sector privat, format per les empreses privades. El sector públic, com les empreses, també ofereix béns i serveis a les persones.

Quan en una societat el sector privat controla un àmbit de l'economia i el sector públic un altre, aleshores els economistes parlen d'**economia mixta**.

En el camp de l'educació, per exemple, hi ha escoles públiques i escoles privades; pel que fa a la seguretat, tenim mossos d'esquadra i policies que depenen de l'Administració, i empreses de seguretat privades; en l'àmbit de les telecomunicacions, tenim televisions públiques (TV3, TVE) i televisions privades.

La necessitat d'un sector públic

La Constitució espanyola i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya reconeixen un conjunt de drets a tots els ciutadans i ciutadanes, com ara l'educació, la salut, l'habitatge o la seguretat. Hi ha mots béns i serveis imprescindibles per a satisfer les necessitats humanes elementals que les empreses privades no poden oferir a tota la societat, ja

que no els produeixen o bé són molt cars i no els podria comprar tothom. En conseqüència, l'Estat ha de contribuir a fer que aquestes necessitats siguin ateses.

Una altra tasca important del sector públic és la **redistribució de rendes**. La redistribució de rendes es pot produir entre persones i territoris. Per exemple, la pensió que cobren les persones jubilades o el subsidi de desocupació que cobren algunes persones que estan aturades s'obtenen de les rendes de les persones que treballen. Igualment, les actuacions que desplaça l'Administració a les comarques o comunitats autònomes més desfavorides es financen, en part, amb recursos que provenen de les comarques o de les comunitats autònomes riques.

La redistribució de les rendes és necessària per a evitar la proliferació de les desigualtats econòmiques entre les persones i els territoris.

Els impostos

El sector públic té la important comesa d'actuar en el camp de la prestació de serveis i la redistribució de la renda. Aquesta doble activitat exigeix una despesa molt elevada, a la qual tots els ciutadans contribuïm. Els governs financen la despesa del sector públic a través dels impostos i el deute públic. Els impostos poden ser:

Ara, observa com hem subratllat el text anterior.

Les economies mixtes

L'Estat, és a dir, l'Administració pública (central, autonòmica i municipal), participa en gran part en la vida econòmica del país. L'àmbit de l'economia que és controlat per l'Estat s'anomena **sector públic**, per diferenciar-lo del sector privat, format per les empreses privades. El sector públic, com les empreses, també ofereix béns i serveis a les persones.

Quan en una societat el sector privat controla un àmbit de l'economia i el sector públic un altre, aleshores els economistes parlen d'**economia mixta**.

En el camp de l'educació, per exemple, hi ha escoles públiques i escoles privades; pel que fa a la seguretat, tenim mossos d'esquadra i policies que depenen de l'Administració, i empreses de seguretat privades; en l'àmbit de les telecomunicacions, tenim televisions públiques (TV3, TVE) i televisions privades.

La necessitat d'un sector públic

La Constitució espanyola i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya reconeixen un conjunt de drets a tots els ciutadans i ciutadanes, com ara l'educació, la salut, l'habitatge o la seguretat. Hi ha mots béns i serveis imprescindibles per a satisfer les necessitats humanes elementals que les empreses privades no poden oferir a tota la societat, ja

que no els produeixen o bé són molt cars i no els podria comprar tothom. En conseqüència, l'Estat ha de contribuir a fer que aquestes necessitats siguin ateses.

Una altra tasca important del sector públic és la **redistribució de rendes**. La redistribució de rendes es pot produir entre persones i territoris. Per exemple, la pensió que cobren les persones jubilades o el subsidi de desocupació que cobren algunes persones que estan aturades s'obtenen de les rendes de les persones que treballen. Igualment, les actuacions que desplaça l'Administració a les comarques o comunitats autònomes més desfavorides es financen, en part, amb recursos que provenen de les comarques o de les comunitats autònomes riques.

La redistribució de les rendes és necessària per a evitar la proliferació de les desigualtats econòmiques entre les persones i els territoris.

Els impostos

El sector públic té la important comesa d'actuar en el camp de la prestació de serveis i la redistribució de la renda. Aquesta doble activitat exigeix una despesa molt elevada, a la qual tots els ciutadans contribuïm. Els governs financen la despesa del sector públic a través dels impostos i el deute públic. Els impostos poden ser:

Exemples
molt
entenedors

DIC

Pensa-hi una mica!

- **Impostos directes**, que són els impostos que tothom paga cada any segons els ingressos que ha tingut (impost sobre la renda de les persones físiques o **IRPF**) o els que paguen les empreses segons els beneficis obtinguts durant l'any (impost de societats).
- **Impostos indirectes**, que es carreguen sobre el consum de certs productes, com ara la benzina, el tabac o les begudes alcohòliques. L'impost sobre el valor afegit (**IVA**) és un import indirecte que paguem, per exemple, quan anem a un bar o a un restaurant, quan comprem un producte, quan anem al cinema o quan consumim energia elèctrica.

Els governs també poden finançar les despeses del sector públic demanant diners en préstec a persones o empreses. Els governs sempre es comprometen a tornar els diners que han manllevat més uns interessos. La totalitat dels diners que els governs deuen a les persones i a les empreses és el **deute públic**.

L'Estat té un **dèficit** quan les despeses del sector públic són més elevades que els ingressos. Aquest dèficit s'anomena **dèficit públic**.

- **Impostos directes**, que són els impostos que tothom paga cada any segons els ingressos que ha tingut (impost sobre la renda de les persones físiques o **IRPF**) o els que paguen les empreses segons els beneficis obtinguts durant l'any (impost de societats).
- **Impostos indirectes**, que es carreguen sobre el consum de certs productes, com ara la benzina, el tabac o les begudes alcohòliques. L'impost sobre el valor afegit (**IVA**) és un import indirecte que paguem, per exemple, quan anem a un bar o a un restaurant, quan comprem un producte, quan anem al cinema o quan consumim energia elèctrica.

Els governs també poden finançar les despeses del sector públic demanant diners en préstec a persones o empreses. Els governs sempre es comprometen a tornar els diners que han manllevat més uns interessos. La totalitat dels diners que els governs deuen a les persones i a les empreses és el **deute públic**.

L'Estat té un **dèficit** quan les despeses del sector públic són més elevades que els ingressos. Aquest dèficit s'anomena **dèficit públic**.

- ✓ Acostumes a fer servir el subratllat per a entendre millor els textos que estudies? Per què?
- ✓ Què et sembla que vol dir “tenir criteri” a l'hora de subratllar un text?
- ✓ Et sembla convenient començar a subratllar un text d'estudi en una primera lectura? Raona la resposta.
- ✓ Pensa i dibuixa alguna icona personal que fas servir o pots fer servir com a marca o indicador personal dels textos que estudies.
- ✓ Què opines de fer servir retoladors fluorescents com instrument per a destacar elements dels textos que llegeixes o estudies?

Idees principals

- Subratllar una paraula o una frase d'un text ha de servir per a destacar-ne les idees principals.
- No has de subratllar mai un text en una primera lectura. Primer has de mirar d'entendre el text en la seva globalitat; després, en una segona lectura, pots detectar les paraules i frases que n'expressen les idees principals.
- L'estructura d'un text en capítols, apartats i paràgrafs et dóna una primera indicació de les idees principals que conté aquest text. Cada capítol, cada apartat, cada paràgraf, conté almenys una idea principal.
- Per a detectar les idees principals d'un text, fixa't en els títols, en les paraules marcades en negreta o en cursiva i en els apartats i paràgrafs en què s'organitza el text.
- Cada persona té el seu propi estil de subratllar. Recorda, a més, que hi ha diversos tipus de subratllat i que pots fer servir signes o marques al marge del text per a destacar o guardar memòria d'aspectes del text que et semblen interessants de retenir o ressaltar.